

Mudawwanah

*Informatie over het Marokkaanse familierecht
voor Marokkaanse vrouwen*

Colofon:

Uitgave MVVN, Amsterdam
Palet, Steunpunt voor multiculturele ontwikkeling, Eindhoven
Vrouwencentrum, Zaltbommel
BOZ, Tilburg
Tekst Bureau Van Beijsterveldt, Eindhoven
Vormgeving Maarten van Roessel, Eindhoven
Datum September 2004

Voorwoord

Voor Marokkaanse vrouwen die in Nederland wonen (of vanuit Marokko met een Marokkaanse man in Nederland willen trouwen) is de Marokkaanse wetgeving van groot belang. Want je kunt, volgens de Marokkaanse wetgeving, nooit afstand doen van je Marokkaanse nationaliteit! Je blijft dus, ook al heb je de Nederlandse nationaliteit, altijd Marokkaanse.

Vooraf het Marokkaanse familierecht (Mudawwanah) is erg belangrijk. Want de Nederlandse en Marokkaanse wetten over huwelijk en echtscheiding verschillen. Sommige Nederlandse rechterlijke uitspraken worden door Marokko niet automatisch erkend. Zo wordt bijvoorbeeld een echtscheiding die door de Nederlandse rechter is uitgesproken niet erkend door de Marokkaanse rechter. En moet je een aparte procedure starten om de Nederlandse echtscheiding te laten bekrachtigen door de Marokkaanse rechter. Doe je dit niet, dan beschouwt de Marokkaanse wet je als getrouwd.

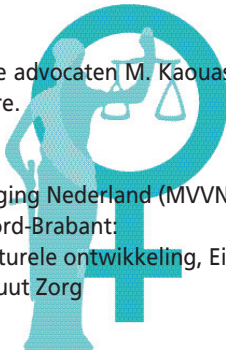
Sinds 1 februari 2004 zijn een aantal bepalingen in de Mudawwanah veranderd. Ook zijn er in Marokko nieuwe familierechtbanken opgericht. Deze brochure geeft informatie over de belangrijkste veranderingen in het huwelijks- en echtscheidingsrecht. En vertelt wat procedures en wetten in Marokko en Nederland zijn. Ook staan er tips in. Het laatste hoofdstuk gaat over de positie van de kinderen. Ook vind je adressen van organisaties waar je informatie en advies kunt krijgen.

Omdat de veranderingen in de Mudawwanah nieuw zijn, is er nog veel in ontwikkeling. Alleen de toekomst kan ons vertellen wat deze veranderingen voor Marokkaanse vrouwen in de praktijk betekenen.

Deze brochure is vooral bedoeld voor Marokkaanse vrouwen die in Nederland wonen. Daarnaast kan de informatie ook belangrijk zijn voor vrouwen die van plan zijn om zich in Nederland te vestigen.

Wij bedanken de Amsterdamse advocaten M. Kaouass en E. Brom. Zij adviseerden ons over de tekst van deze brochure.

Marokkaanse Vrouwen Vereniging Nederland (MVVN)
Werkgroep Mudawwanah Noord-Brabant:
Palet, Steunpunt voor multiculturele ontwikkeling, Eindhoven
Brabants Ondersteuningsinstituut Zorg
Vrouwencentrum Zaltbommel

I Het huwelijk in Marokko en in Nederland

Het Marokkaanse huwelijksrecht en dat van Nederland zijn verschillend. Zo kent het Nederlandse recht geen bruidsschat en is de voogdij over de kinderen anders geregeld. Sinds 2004 kan de vrouw zelfstandig een huwelijk afsluiten. De huwelijksvoogd is niet meer verplicht. Het Nederlandse huwelijk wordt niet automatisch erkend door de Marokkaanse wet.

1.1 Trouwen volgens het Marokkaanse recht

De procedure

Sinds 1 februari 2004 mag je volgens de Marokkaanse wetgeving pas trouwen als je 18 jaar bent. Dit geldt zowel voor de man als voor de vrouw. Ben je jonger dan 18 jaar dan is de toestemming van de Marokkaanse rechter verplicht. Dit gebeurt alleen bij hoge uitzondering zoals bij zwangerschap. Toestemming van de Marokkaanse rechter is ook verplicht als een van de beide partners verstandelijk gehandicapt is. Een belangrijke verandering is dat de vrouw voortaan zelfstandig een huwelijk kan afsluiten. In het verleden sloot de huwelijksvoogd (Wali), meestal de vader of een broer, de huwelijksvereenkomst voor de vrouw af.

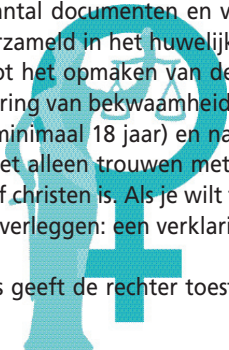
Zowel de man als de vrouw moet toestemming voor het huwelijk geven. Het is volgens de Marokkaanse wet dan ook verboden om tegen je wil te trouwen. Gebeurt dit toch dan kan dit huwelijk door de rechter vernietigd worden.

Tip: Wordt je toch gedwongen om te trouwen dan is het raadzaam om een bemiddelaar in te schakelen. Iemand die je vertrouwt en die bemiddelt tussen jou, je familie en je toekomstige schoonfamilie. Je kunt aan de Marokkaanse rechter vernietiging van het huwelijk vragen.

Om te kunnen trouwen zijn een aantal documenten en verklaringen nodig. Deze worden door de familierechtbank in Marokko verzameld in het huwelijksdossier. Belangrijke documenten zijn: een verzoek (van beide partners) tot het opmaken van de huwelijksakte, afschriften van de geboorteaktes en een medische verklaring van bekwaamheid.

Er wordt gekeken naar je leeftijd (minimaal 18 jaar) en naar het geloof van je partner. Vrouwen kunnen volgens de Marokkaanse wet alleen trouwen met een moslimman. Mannen mogen ook trouwen met een vrouw die joods of christen is. Als je wilt trouwen met een buitenlandse partner dan moet deze twee verklaringen overleggen: een verklaring van goed gedrag en een verklaring dat hij moslim is.

Als het huwelijksdossier compleet is geeft de rechter toestemming aan twee Adl's om de huwe-

lijksakte op te maken. Bij het ondertekenen van de huwelijksakte is de aanwezigheid van twee moslimgetuigen verplicht.

Tip: Soms blijkt dat de akte van- ongehuwd- zijn van de man een vervalsing is. Heb je hierover twijfels dan is het belangrijk om dit na te trekken.

De bruidsschat

De bruidsschat (Sadaq of Mahr) is een belangrijke voorwaarde om te kunnen trouwen. De bruidsschat drukt de wens van de man uit dat hij een gezin wil stichten en is ook bedoeld voor noodgevallen (in de tijden van armoede). Het is een gift van de man, waarvoor geen tegenprestatie geëist mag worden. De bruidsschat blijft altijd eigendom van de vrouw.

De bruidsschat mag in gedeelten betaald worden. In ieder geval moet een deel bij de huwelijksluiting betaald zijn. Als je gaat scheiden, dan is je man verplicht om het restant van de bruidsschat te betalen.

Polygamie

Volgens het Marokkaanse familierecht is het voor mannen nog steeds toegestaan om getrouwd te zijn met meerdere vrouwen (Taâdoud az-zawjaat). Wel maken de wetwijzigingen (2004) het de man erg moeilijk om meer dan een vrouw te hebben. Er zijn twee redenen die polygamie toestaan: als de vrouw geen kinderen kan krijgen en sociale omstandigheden. Zo kan het beschermen van een familielid voor de rechter een reden zijn om toestemming te geven.

Om te kunnen trouwen met een tweede vrouw moet de Marokkaanse familierechtbank toestemming geven. De eerste vrouw is verplicht om hierbij aanwezig te zijn. De tweede vrouw moet op de hoogte gesteld worden van het voorgenomen huwelijk. De rechter geeft geen toestemming als in de huwelijksakte is vastgelegd dat de eerste vrouw een tweede huwelijk niet accepteert.

Volgens de Nederlandse wetgeving is polygamie verboden. Een tweede huwelijk wordt niet erkend en kan ook niet in Nederland worden afgesloten. Zolang de man getrouwd is met zijn eerste vrouw, krijgt de tweede vrouw geen verblijfsvergunning.

Tip: Als je wilt voorkomen dat je man trouwt met een tweede vrouw dan kun je in de huwelijksakte laten vastleggen dat je op dat moment gaat scheiden. Volgens de Mudawwanah is dit een geaccepteerde reden om te mogen scheiden. Het huwelijk wordt dan automatisch ontbonden.

6

De huwelijksakte

In de Mudawwanah is geregeld dat je in de huwelijksakte voorwaarden kunt laten opnemen. Dit bestond al in de praktijk, maar is in 2004 in de wet vastgelegd. Je kunt in principe alles wat niet wettelijk geregeld is opnemen in een huwelijksakte. Deze bepalingen mogen niet in strijd zijn met de wet en met de openbare zeden. Zo kun je laten vastleggen dat je scheidt van man als deze een tweede echtgenote neemt en van wie welke goederen zijn.

Tip: Om moeilijkheden te voorkomen is het verstandig om in de huwelijksakte een aantal voor-

waarden op te nemen. Belangrijke onderwerpen zijn: polygamie, het beheer van het vermogen, werken buitenshuis, geboorteplanning, studie, het onderhoud van het gezin (Nafaka) en de eigendom van goederen. Ook kan Tamliék (de man machtigt de vrouw om een echtscheiding aan te vragen) in de huwelijksakte vastgelegd worden.

Rechten en plichten

Tot 2004 was de man het hoofd van het gezin en de vrouw ondergeschikt aan de man. De man had recht op seksuele gemeenschap (Niqua) en op gehoorzaamheid (Taáa) van de vrouw in ruil voor onderhoud (Nafaqah).

Sinds 2004 is dit veranderd en is het Marokkaanse huwelijk een gezamenlijke verantwoordelijkheid van man en vrouw. Vrouwen en mannen zorgen samen voor elkaar, de opvoeding van de kinderen en het beheer en onderhoud van de woning. Ook de geboorteplanning van kinderen is een gezamenlijke verantwoordelijkheid. De man heeft het juridische gezag (Wllaya) over de kinderen (zie hoofdstuk III). De man is verplicht om tijdens het huwelijk te zorgen voor het onderhoud van vrouw en kinderen.

Erkenning

Nederland erkent elk huwelijk dat aan de Nederlandse wet voldoet.

Wil je dat het Marokkaanse huwelijk erkend wordt door Nederland dan zijn de volgende stappen van belang:

- Eerst moet je de huwelijksakte door drie instanties laten legaliseren (zie Begrippen);
- Vervolgens vraag je bij de Burgerlijke Stand erkenning aan;
- De ambtenaar van de Burgerlijke Stand vraagt advies aan de politie. Hiervoor moet je een M-46-formulier invullen dat je opstuurt naar de politie;
- De politie moet binnen twee weken adviseren. Is dit advies negatief (bijvoorbeeld als men denkt dat het om een schijnhuwelijk gaat) dan doet de ambtenaar onderzoek;
- Bij goedkeuring wordt de huwelijksakte opgenomen in de Gemeentelijke Bevolkingsadministratie.

Tip: Stuur het M-46-formulier altijd aangetekend op!

1.2 Trouwen volgens het Nederlands recht

De procedure

Elke inwoner van Nederland kan een Nederlands huwelijk afsluiten. Je hoeft hiervoor niet de Nederlandse nationaliteit te hebben. Belangrijk is dat je in Nederland woont en dat je 18 jaar of ouder bent. Ben je jonger dan 18 jaar dan moeten de ouders of een voogd toestemming voor het huwelijk geven. Als je zwanger bent of al een kind hebt en je bent 16 of 17 jaar dan heb je geen

toestemming nodig. In Nederland is het niet toegestaan om te trouwen met iemand die verstandelijk gehandicapt is.

De Nederlandse procedures voor personen die legaal in Nederland wonen en die van illegalen verschillen:

Legale personen:

Dan trouw je volgens de procedure als elke andere inwoner van Nederland.

Illegale personen:

Je gaat naar de Burgerlijke Stand, overlegt de geboorteakten en de verklaringen van niet getrouwd zijn. Je stuurt een M-46-formulier naar de politie. Vervolgens roept de politie beide partners op. De politie geeft altijd een negatief advies aan de Burgerlijke Stand. Maar illegaal verblijf in Nederland hoeft geen reden te zijn voor de Burgerlijke Stand om een verzoek af te wijzen

Tip: Als je als illegaal verschijnt bij de politie dan neemt de politie het paspoort in. Je moet dan binnen twee weken Nederland verlaten. Het is dus belangrijk dat alleen diegene die legaal in Nederland verblijft naar de politie gaat!

Het Nederlandse huwelijk bestaat uit twee stappen. Eerst ga je in ondertrouw. Je doet dan aangifte van je toekomstig huwelijk bij de ambtenaar van de Burgerlijke Stand in de gemeente waar je woont. Je hebt hiervoor altijd afschriften van de geboorteakten, een bewijs van inschrijving in het bevolkingsregister en geldige verblijfsvergunningen nodig. Ook kan gevraagd worden naar een verklaring van de politie, een schriftelijke toestemming (bijvoorbeeld als je nog geen 18 bent) of een bewijs dat je gescheiden bent. Na de ondertrouw geldt een minimale wachttijd van twee weken voordat de huwelijksluiting plaatsvindt. Dit gebeurt bij een ambtenaar van de Burgerlijke Stand en in aanwezigheid van getuigen (minimaal twee, maximaal vier). Je legt dan een verklaring af dat je wilt trouwen (jawoord). De huwelijksakte wordt ondertekend door de beide partners, de ambtenaar en de getuigen.

Het huwelijkscontract

Net zoals in Marokko kun je in Nederland een aantal voorwaarden voor het huwelijk vastleggen. Dit doe je, in tegenstelling tot Marokko, niet in de huwelijksakte maar in een huwelijkscontract. Dit wordt in Nederland trouwen op huwelijksvoorwaarden genoemd. Dit contract wordt, voordat je trouwt, opgesteld door een notaris. Deze kijkt naar je persoonlijke situatie en je wensen en geeft advies.

Rechten en plichten

De partners moeten samenwonen, elkaar trouw zijn en elkaar bijstaan. Net zoals in de Marokkaanse wetgeving zijn man en vrouw samen verantwoordelijk voor het gezin en voor elkaar. De partners zorgen voor de verzorging en opvoeding van de minderjarige kinderen en betalen samen hiervan de kosten. Ook hebben beiden het gezag over de kinderen. Dat betekent dat je

allebei juridisch verantwoordelijk bent én verantwoordelijk voor de verzorging en opvoeding van de kinderen.

Als je geen huwelijkscontract hebt afgesloten dan leef je in gemeenschap van goederen. Dat betekent dat, in tegenstelling tot het Marokkaanse recht, alle bezittingen die al voor het huwelijk van jou zijn, na de huwelijksafsluiting eigendom van beide partners worden.

Erkenning

Een Nederlands huwelijk wordt niet automatisch door de Marokkaanse wetgeving erkend. Voor de Marokkaanse wet ben je nog steeds ongetrouwd. Je kinderen zijn dan niet erkend en hebben bijvoorbeeld geen recht op de erfenis. Ook op vakantie gaan in Marokko kan problemen geven. Bijvoorbeeld bij het huren van een hotelkamer. Een groot aantal Marokkanen in Nederland besluit dan ook om na een Nederlandse huwelijksluiting ook te trouwen volgens de Marokkaanse wet. Hiervoor zijn er verschillende mogelijkheden:

Trouwen in Marokko

- Je trouwt in Marokko volgens het Marokkaanse recht (zie 1.1)
- Lafif-huwelijk: Je gaat dan met 12 moslimgetuigen naar de Marokkaanse rechter in Marokko. Deze getuigen verklaren dat jullie al jarenlang als man en vrouw samenleven. Een Lafif-huwelijk wordt erkend door Nederland.

Trouwen in Nederland

- Als je allebei de Marokkaanse nationaliteit hebt:
Dan kun je volgens de Marokkaanse wet in het consulaat in Nederland trouwen. Hierbij gelden dezelfde voorwaarden als bij een huwelijk in Marokko. Zoals de minimumleeftijd van achttien jaar en de verplichting van de bruidsschat. Belangrijk is dat tijdens de huwelijksluiting, evenals in Marokko, er twee moslimgetuigen aanwezig moeten zijn.
- Als een van beiden de Nederlandse nationaliteit heeft:
Dan kan sinds 2004 getrouwd worden bij de Burgerlijke Stand in de gemeente waar je woont. Bij deze huwelijksluiting moeten twee moslimgetuigen aanwezig zijn. Je gaat met deze akte naar het consulaat. Op het consulaat moet je aantonen dat er twee moslimgetuigen aanwezig waren en dat de bruidsschat geregeld is. Het consulaat stuurt de huwelijksakte naar Marokko. Het huwelijk wordt dan binnen drie maanden erkend.

Tip: Voor ongetrouwde vrouwen die in Marokko wonen, kan een Lafif-huwelijk een mogelijkheid zijn om bijvoorbeeld de erkenning van de kinderen te regelen.

Tip: Zorg er voor dat de huwelijksakte geregistreerd is en dat je hiervan een bewijs hebt. In Marokko kun je een registratiebewijs van het Marokkaanse huwelijk krijgen bij de familierechtbank. In Nederland van het Nederlandse huwelijk bij de Burgerlijke Stand in je woonplaats.

Tip: Maak kopieën van belangrijke documenten als het trouwboekje en de huwelijksakte.

Tip: Om moeilijkheden te voorkomen adviseren we je om altijd eerst te trouwen volgens Nederlands recht bij de Burgerlijke Stand in je woonplaats.

1.3 Trouwen met een partner in het buitenland

Voorwaarden

Om, vanuit Marokko, bij je partner in Nederland te kunnen wonen stelt de Nederlandse vreemdelingenwet een aantal voorwaarden. Je mag je vestigen in Nederland als je 21 jaar of ouder bent en jouw toekomstige man minimaal 120% van het (Nederlandse) minimumloon verdient. Ook moet je met je partner een gezamenlijke huishouding voeren en op hetzelfde adres ingeschreven staan. Verplichte documenten zijn: een geldig paspoort, een ziektekostenverzekering met dekking in Nederland en een vertaalde (gangbare taal als Frans, Engels of Nederlands) huwelijksakte. Deze akte moet gelegaliseerd zijn (zie Begrippen). De Marokkaanse huwelijksakte wordt ingeschreven bij de Burgerlijke Stand van de woonplaats van de partner in Nederland.

Tip: De minimumleeftijd van 21 jaar en de salariseis kunnen in de komende jaren veranderen. Informeer bij het consulaat naar de eisen.

Een verblijfsvergunning

Bij aankomst in Nederland krijg je een tijdelijke verblijfsvergunning voor drie jaar. In deze periode van je verblijf in Nederland mag je niet scheiden. Gebeurt dit toch dan moet je in principe Nederland verlaten. Alleen vrouwen die binnen deze periode van drie jaar zwaar mishandeld worden, kunnen een zelfstandige verblijfsvergunning krijgen. Hiervoor zijn twee verklaringen nodig: een proces-verbaal en een medische verklaring van bijvoorbeeld een huisarts of een vertrouwensarts. Je kunt ook in aanmerking komen voor een zelfstandige verblijfsvergunning als je echtgenoot overlijdt en als je drie jaar in Nederland met je partner hebt samengewoond. Een zelfstandige verblijfsvergunning krijg je nooit vanzelf. Je moet deze altijd zelf aanvragen.

Tip: Als je zwaar mishandeld bent en het huis bent uitgezet of gevlucht, dan kun je ook achteraf aangifte van de mishandeling bij de politie doen!

Als nieuwkomer ben je verplicht de Nederlandse taal te leren

Op dit moment (2004) zijn alle nieuwkomers, na aankomst in Nederland, verplicht om een inburgeringscursus te volgen. De kans is groot dat deze eis in 2005 verandert. Deze verandering betekent dat je, voordat je naar Nederland komt, in Marokko de Nederlandse taal moet leren. Ook moet je hierover een toets afleggen in Marokko. Als deze verandering doorgaat dan ben je, na aankomst in Nederland, verplicht om het Nederlands verder te leren. Als je binnen vijf jaar in Nederland niet slaagt voor de (nieuwe) inburgeringstoets dan krijg je geen vaste verblijfsvergunning. Het regeringsvoorstel is dat dan je tijdelijke verblijfsvergunning wordt verlengd. Ook kun je een boete krijgen.

Tip: Het is op dit moment niet zeker of alle voorgestelde veranderingen doorgaan. Informatie over de nieuwe regels kun je krijgen bij de gemeente waar jouw (toekomstige) partner woont.

II Ontbinding van het huwelijk

Voor 2004 waren er volgens de Mudawwanah drie vormen van ontbinding van het huwelijk: verstoting, verstoting tegen compensatie en echtscheiding. Een belangrijke verandering van 2004 is dat zowel de man als de vrouw een echtscheiding (Tatliq) kunnen aanvragen. De nieuwe reden voor deze echtscheiding is duurzame ontwrichting (Shikak).

2.1 Ontbinding van het huwelijk volgens het Marokkaanse recht

Procedure

In het verleden kon een Marokkaanse vrouw alleen onder strenge voorwaarden een verzoek indienen voor een echtscheiding (Tatliq). Zo was dit alleen toegestaan als hierbij 24 moslimgeuigen aanwezig waren. Dit laatste hoeft nu niet meer. Voor zowel de man als de vrouw is sinds 2004 duurzame ontwrichting (Shikak) een nieuwe reden voor de ontbinding van het huwelijk.

- Als de man echtscheiding aanvraagt:

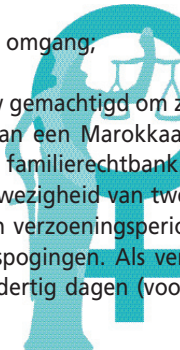
Dan moet hij in zijn verzoek aantonen dat het huwelijk duurzaam ontwrict is.

- Als de vrouw echtscheiding aanvraagt:

Dan moet zij in haar verzoek een van de volgende redenen aantonen:

- Het niet nakomen van de onderhoudsplicht van de man;
- De aanwezigheid van een gebrek bij de man;
- Schade door de man (bijvoorbeeld mishandeling of verwaarlozing);
- Afwezigheid van de echtgenoot. De man moet minstens 1 jaar afwezig zijn en zijn verblijfplaats moet bekend zijn, of de man zit twee jaar in de gevangenis of wordt minstens drie jaar vermist;
- Onthouding of het weigeren van omgang;
- Duurzame ontwrichting;
- Tamlielik: de man heeft zijn vrouw gemachtigd om zichzelf te 'verstoten'.

Alleen een Marokkaanse rechter kan een Marokkaans huwelijk ontbinden. Het verzoek moet dan ook ingediend worden bij de familierechtbank. Het echtscheidingsverzoek wordt behandeld bij de familierechtbank in aanwezigheid van twee Adl's. In de tijd tussen dit verzoek en de daadwerkelijke echtscheiding is een verzoeningsperiode verplicht. Als je kinderen hebt doet de rechter minimaal twee verzoeningspogingen. Als verzoening onmogelijk blijkt te zijn, bepaalt de rechter een bedrag dat binnen dertig dagen (voor de officiële zitting) door de man betaald

moet zijn. De hoogte van dit bedrag hangt af van bijvoorbeeld de uitgestelde bruidsschat en de financiële situatie van de man. Zowel de man als de vrouw is verplicht om aanwezig te zijn bij de echtscheidingszitting (bekrachtiging van het verzoek tot echtscheiding).

In het totaal duurt een Marokkaanse echtscheidingsprocedure (van Shikak) maximaal zes maanden. Je kunt de rechter vragen om voor de periode van de echtscheidingsprocedure voorlopige voorzieningen (zie Begrippen) te treffen.

Erkenning

De Nederlandse wet erkent een Marokkaanse echtscheiding. Verstoting (voor 2004) werd niet geaccepteerd. De Burgerlijke Stand toetst of het huwelijk voldoet aan de Nederlandse wet. Bijvoorbeeld of de vrouw heeft ingestemd met het huwelijk. Deze toetsing vindt alleen plaats als de man de erkenning heeft aangevraagd. Als de vrouw een erkenning aanvraagt dan wordt dit altijd toegestaan.

2.2 Ontbinding van het huwelijk volgens het Nederlandse recht

Procedure

Net zoals in de Marokkaanse wetgeving kan volgens de Nederlandse wet zowel de man als de vrouw een scheiding aanvragen. Voor een Nederlandse scheiding zijn geen redenen nodig. Man en vrouw zoeken een advocaat die gespecialiseerd is in echtscheiding. Deze advocaten onderzoeken eerst of er overeenstemming bereikt kan worden over alle zaken die afgehandeld moeten worden. Zoals: de verdeling van de bezittingen, de (hoogte van) alimentatie of de zeggenschap van de kinderen. Deze afspraken worden vastgelegd in een echtscheidingsconvenant. Gaan beide partijen akkoord met dit convenant dan verloopt de echtscheidingsprocedure snel. Ben je het niet met elkaar eens dan beslist de rechter hierover. Beide partijen worden dan door de rechter gehoord. Vervolgens dient de advocaat bij de rechtbank een verzoekschrift in. In de meeste gevallen gaat de rechter akkoord (echtscheidingsbeschikking). Bij deze uitspraak ben je niet verplicht om aanwezig te zijn.

12

Net zoals in de Marokkaanse wet kun je de rechter vragen om voorlopige voorzieningen (zie Begrippen) te treffen voor de periode van de echtscheidingsprocedure.

Voor de aanvraag van een Nederlandse scheiding heb je nodig: de huwelijksakte (niet ouder dan drie maanden), een uittreksel van de woonplaats van de partners en de geboorteakten van de kinderen.

Erkenning/bekrachtiging

De Marokkaanse wet erkent een Nederlandse echtscheiding niet (automatisch). Als je gescheiden bent voor de Nederlandse wet, dan ben je volgens de Marokkaanse wet nog getrouwd. Wil je

dat je Nederlandse echtscheiding bekrachtigd wordt door de Marokkaanse wetgeving, dan kan dit sinds 2004 alleen in Marokko. Want een verzoek tot echtscheiding kan alleen bij de familie-rechtbank ingediend worden. Hiervoor kun je of zelf naar Marokko gaan of een advocaat in Marokko dit voor je laten regelen. Voor een echtscheidingsverzoek moeten de echtscheidingsdocumenten van de Nederlandse rechtbank in het Arabisch vertaald zijn door een beëdigde tolk. Deze vertaalde akte moet gelegaliseerd worden (zie Begrippen). De Marokkaanse rechter kijkt of er een verzoeningspoging is gedaan en of de redenen overeenstemmen met de Mudawannah. Omdat de wetswijzigingen vrij nieuw zijn is op dit moment moeilijk te voorspellen hoe de rechter zal besluiten.

Tip: Als je de Nederlandse echtscheiding wilt laten bekrachtigen door de Marokkaanse wet dan is het belangrijk dat de redenen van de echtscheiding niet in tegenspraak zijn met de Marokkaanse wet. Zo wordt een scheiding waarbij de voogdij van de kinderen aan de moeder is toegewezen niet erkend door de Marokkaanse wet. Het is dan ook belangrijk de rechter te vragen om de redenen van het verzoek op te nemen in het vonnis (tenzij deze in tegenspraak is met de Mudawannah).

Tip: Een geaccepteerde reden is duurzame ontwrichting. Belangrijk is dat de Nederlandse rechter in zijn vonnis omschrijft wat duurzame ontwrichting is geweest. Ook is het aan te raden om de Nederlandse rechter te vragen om een verzoeningspoging te doen en dit op te nemen in de echtscheidingsbeschikking (het vonnis).

Tip: Je kunt de Nederlandse rechter vragen om het Marokkaanse recht toe te passen in de scheidingsprocedure. Voordat hij dit doet toetst de rechter of er sprake is van een sterke band tussen jou en Marokko. Vraag je advocaat of dit voor jou een goede optie is.

Tip: Als je wilt scheiden van je man dan kan het een strategie zijn om zelf geen actie te ondernemen, maar de man de echtscheiding aan te laten vragen.

Tip: Maak kopieën van je paspoort, het huwelijksboekje en de huwelijksakte. En vraag een vrouwde persoon om deze kopieën te bewaren.

2.3 Alimentatie en verdeling van goederen en vermogen volgens de Marokkaanse wet

Volgens de Marokkaanse wetgeving is de man verplicht zijn vrouw te onderhouden totdat de echtscheiding definitief is. Dus ook in de wachttijd tussen de aanvraag van een scheiding en de definitieve uitspraak. In principe heeft de vrouw na echtscheiding geen recht op alimentatie voor zichzelf. Wel moet de man aan de vrouw alimentatie voor het onderhoud van de kinderen betalen. Voor de jongen tot hij 18 jaar is en als hij onderwijs volgt tot zijn 25e jaar. Voor het meisje geldt de onderhoudsplicht totdat zij zichzelf kan onderhouden of trouwt. Voor gehandicapte kinderen geldt de onderhoudsverplichting levenslang.

Alle bezittingen van voor het huwelijk blijven na de scheiding eigendom van dezelfde persoon. Dus als je voor het huwelijk een stuk grond of een huis bezat, dan blijft dit na de scheiding jouw eigendom.

Sinds 2004 is in de Mudawannah vastgelegd dat goederen, grond of ander vermogen gekocht of ontstaan tijdens het huwelijk, na de scheiding verdeeld worden over beide partners. Ook kunnen vrouwen die tijdens het huwelijk buitenshuis hebben gewerkt aanspraak maken op een deel van het opgebouwde vermogen. Voor zowel de eigendommen, het vermogen en het werken buitenshuis moet je bewijs leveren.

Tip: Als vrouw kun je ook de kosten van de verzorging van de kinderen eisen. Zo moet de man de kosten van huisvesting van de kinderen betalen waardoor de vrouw kan blijven wonen in het huis. Soms lukt het ook om 'salaris' voor de verzorging toegekend te krijgen.

Tip: Wat precies van wie is, waar je recht op hebt, dat is vaak moeilijk te bewijzen. Zorg er dan ook voor dat je een eigendomspapier op naam hebt of dat er getuigen zijn. Je kunt het ook laten beschrijven in je huwelijksakte.

Tip: Als je tijdens het huwelijk buitenshuis hebt gewerkt dan is het belangrijk om hiervan bewijzen te bewaren. Zoals een arbeidscontract of loonstrookjes.

2.4 Alimentatie en verdeling van goederen en vermogen volgens de Nederlandse wet

In principe moet de partner (man of vrouw) alimentatie betalen aan zijn of haar partner. Alimentatie wordt toegekend als een van de partners voldoende geld heeft en de andere partner geld nodig heeft. Als beide partners voldoende inkomen hebben dan kan afgezien worden van het recht op alimentatie. Bij onenigheid over de alimentatie beslist de rechter. Zeker als er kinderen zijn is het gebruikelijk dat hiervoor alimentatie wordt betaald.

De meeste huwelijken in Nederland worden gesloten in gemeenschap van goederen. Dit betekent dat alle bezittingen, van voor en tijdens het huwelijk, gemeenschappelijk eigendom zijn van man en vrouw. Je kunt ook op huwelijkse voorwaarden trouwen. Dan regel je voordat je trouwt welke bezittingen van wie zijn en dat je eigen vermogen van jou blijft.

Tip: Leg in een huwelijkscontract bij de notaris vast welke goederen of grond van jou zijn. Of zorg dat deze bezittingen op jouw naam geregistreerd staan. Ook is belangrijk dat de tijdens het huwelijk aangekochte bezittingen in ieder geval op naam van beide partners staan.

III De kinderen

Bij het gezag over de kinderen gaat het om twee soorten gezag: het feitelijke gezag (Hadana) en het juridische gezag (Wllaya). Met het feitelijke gezag wordt de dagelijkse verantwoording bedoeld. Zoals de verzorging van de kinderen. Met het juridische gezag wordt de wettelijke bevoegdheid tot vertegenwoordiging bedoeld.

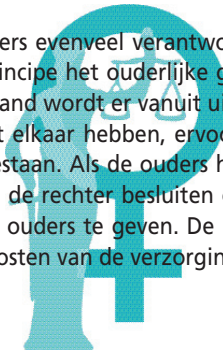
3.1 Het gezag over de kinderen volgens Marokkaans recht

Volgens de Mudawwanah heeft de vader zowel tijdens het huwelijk als na de echtscheiding het juridische gezag over de kinderen. De verzorging van de kinderen en de opvoeding is tijdens het huwelijk een verantwoordelijkheid van man en vrouw. Na de echtscheiding krijgt de moeder het feitelijke gezag: een recht dat is vastgelegd in het Marokkaanse familierecht. Als de moeder dit niet kan uitvoeren, dan krijgt de vader dit gezag en vervolgens de moeder van de moeder. Voor 2004 had de moeder dit gezag over de dochters tot de leeftijd van twaalf jaar. Nu geldt dezelfde leeftijd voor meisjes en jongens: vijftien jaar. Vanaf hun 15e jaar mogen de kinderen zelf kiezen wie van de beide ouders hen verzorgt. Als de moeder hertrouwt dan houdt de moeder het feitelijke gezag totdat het kind 7 jaar is. Voor een gehandicapt kind geldt het feitelijke gezag levenslang.

Als de vader overlijdt (of onbekwaam is) dan krijgt de moeder het juridische gezag over de kinderen.

3.2 Het gezag over de kinderen volgens Nederlands recht

Tijdens het huwelijk zijn beide ouders evenveel verantwoordelijk voor de kinderen. Na een Nederlandse echtscheiding loopt in principe het ouderlijke gezag zoals dit tijdens het huwelijk geregeld was, gewoon door. In Nederland wordt er vanuit uitgegaan dat ouders die gaan scheiden, ondanks alle problemen die ze met elkaar hebben, ervoor moeten zorgen dat de band van de kinderen met beide ouders blijft bestaan. Als de ouders het niet eens worden over hoe het verder moet met de kinderen dan kan de rechter besluiten om de zeggenschap over de dagelijkse zorg en opvoeding aan een van de ouders te geven. De niet-verzorgende ouder wordt meestal verplicht om mee te betalen in de kosten van de verzorging en opvoeding van de kinderen.

3.3 Ontvoering/achterlating

Nog steeds worden Marokkaanse vrouwen in Nederland geconfronteerd met de ontvoering van de kinderen. Ook worden kinderen en de echtgenote achtergelaten in Marokko. Dit tegen de wil van de moeder. Soms wil de man je op deze manier dwingen om geen echtscheiding te beginnen. Omdat de man het juridische gezag heeft over de kinderen en Marokko het internationale verdrag over ontvoering niet heeft ondertekend, is het vaak lastig om je kinderen terug te halen naar Nederland.

Tip: Probeer bij ontvoering eerst of er bemiddeling mogelijk is. Vraag iemand die door jou en je (ex)-partner vertrouwd wordt om te gaan praten met je man. Lukt dit niet dan kun je het Nederlandse ministerie van Buitenlandse Zaken vragen om te bemiddelen. Het ministerie vraagt aan de Marokkaanse autoriteiten om mee te werken. Bijvoorbeeld te helpen bij het opsporen van de verblijfplaats van de kinderen in Marokko. Of om de nodige documenten te verstrekken aan jou. Ook geeft het ministerie informatie over gerechtelijke procedures.

Tip: Zoek een advocaat of een organisatie die gespecialiseerd is in ontvoeringen naar het buitenland (zie Belangrijke adressen).

Tip: Zorg altijd dat je kopieën hebt van belangrijke papieren als je paspoort, de huwelijks- en scheidingsaktes, de geboorteaktes van de kinderen en het trouwboekje. Je kunt deze kopieën achterlaten bij een vertrouwde persoon.

Tip: Je kunt de gemeente waar je woont vragen om zonder jouw toestemming geen paspoort aan de kinderen uit te reiken. Ook kun je proberen om de kinderen in jouw paspoort te laten bijschrijven. Hiervoor is wel de toestemming van de vader nodig. Als je kinderen de Nederlandse nationaliteit hebben dan kun je de Nederlandse rechter vragen om de kinderen in jouw paspoort bij te laten schrijven.

Tip: Als de vader je kinderen niet wil erkennen dan kun je de Nederlandse rechter vragen om het vaderschap vast te laten stellen. Dit vonnis moet bekrachtigd worden door de Marokkaanse rechter. Het is verstandig om hierbij het Nederlandse consulaat in te schakelen.

Tip: Als je achtergelaten wordt in Marokko, wel of niet gescheiden, neem dan contact op met het steunpunt in Berkane of het Nederlandse Consulaat in Marokko. Bijvoorbeeld om een laissez passer te vragen.

Tip: Als je kinderen zijn ontvoerd en je bent gescheiden dan kun je het verzorgingsrecht opeisen bij de familierechtbank in Marokko. Je kunt de rechter vragen om een dwangsom aan de man op te leggen en om de begeleiding terug naar Nederland te regelen.

Belangrijke adressen in Marokko en Nederland

In Nederland

Marokkaanse Vrouwen Vereniging Nederland (MVVN)
M van Bouwdijk Bastiaansestraat 60
1054 SP Amsterdam
Telefoon: 020-6890584
E-mail: mvvn@xs4all.nl
Is een Marokkaanse vrouwenorganisatie die Marokkaanse vrouwen informatie en advies geeft. Ondersteunt bij procedures en beschikt over adressen van gespecialiseerde advocaten.

Palet, Steunpunt voor multiculturele ontwikkeling
Willemstraat 59
5611 HC Eindhoven
Telefoon: 040-2359999
E-mail: llazaar@paletweb.nl
Beschikt over adressen van gespecialiseerde advocaten en geeft zowel individuele als groepsondersteuning aan Marokkaanse vrouwen.

Stichting Steun Re-Migranten
Postbus 13073
3507 LB Utrecht
E-mail: ssrned@planet.nl
Geeft informatie en advies en vervult een brugfunctie tussen Nederland en Marokko.

Stichting Kezban
Postbus 166
1110 AD Diemen
Telefoon: 06-12507996
E-mail: info@st-kezban.nl
www.st-kezban.nl
Ondersteunt vrouwen die te maken hebben met huiselijk geweld.

Stichting Lawine
Nieuwe Herengracht 95
1011 RX Amsterdam
Telefoon: 020-6993186
E-mail: contact@stichtinglawine.org
Geeft informatie en training aan gemengde (culturele) relaties.

Bureau's voor Rechtshulp
Zijn juridische informatiepunten voor elke Nederlandse burger.
www.bureaurechtshulp.nl

Vrouwencentrum Zaltbommel
Postbus 342
5300 AH Zaltbommel
Telefoon: 0418-540934 of 512656
E-mail: jokeverkuijlen@chello.nl
Is een multiculturele instelling en beschikt over adressen van gespecialiseerde advocaten. Geeft zowel individuele als groepsondersteuning aan Marokkaanse vrouwen.

www.legalforum.nl
Op deze website kun je zoeken naar een advocaat gespecialiseerd in vreemdelingenrecht.

Defence for Children
Cruquiusweg 68-70
1019 AH Amsterdam
Telefoon: 020-4203771
Deze organisatie komt op voor de rechten van het kind en geeft ondersteuning bij het terughalen van vermiste kinderen.

In Marokko

Nederlands Steunpunt Re-Migranten
36, Route Oujda, Hay Marbouha
60300 Berkane
Telefoon: +21256612456
E-mail: ssmaroc@iam.net.ma
Geeft sociaaljuridische hulpverlening en vervult een brugfunctie tussen Nederland en Marokko.

Nederlandse Ambassade
40 Rue de Tunis
Quartier Tour Hassan
Rabat
Telefoon: +21237726780

Arab Court of Women
Coördination Committee
Union d'Action Feminine
Rabat
425 Avenue Hassan II, Appt. 13
Telefoon: +212377272
Is een belangenorganisatie die opkomt voor de belangen van vrouwen die te maken hebben met geweld.

Advocatenpraktijk Nozha Aloui
55, Boulevard
Imam Ali Kenitra
Telefoon: +21237368033

Advocatenpraktijk
Ahmed Arehmouch
Djour Jamâa
Rue Nigeria nr. 5
Rabat
Telefoon: +21237726313

Centre socioculturel des femmes
4, Rue Ahmd Chouki
Hay Mauritania
Oujda
Telefoon: +2156680433
E-mail: centrefemmes@voila.fr

Association Démocratique des Femmes Marocaines (ADFM)
Rue Mokla
Villa nr. 2, Les Orangers
Rabat
Telefoon: +212377165

Association Badis D'Animation Sociale et Economique Dans la Province d'Al Hoceima (ABASE)
Rue Kadi Ayad nr. 39
Telefoon/fax: +21239840527
E-mail: abase@iam.net.ma

Andere adressen

Child Focus
De Strooperslaan 292
1020 Brussel
België
Child Focus is het Europese centrum voor vermiste kinderen en helpt bij het opsporen van kinderen.

Missing Children Int. Network
Rue de Harsin 1
6953 Ambly
België
Telefoon: 084221394
mcinbelgium@yahoo.com
Deze organisatie biedt hulp bij ontvoeringen door ouders en geeft steun.

Defence for Children
Hoofdkantoor:
P.O. Box 88,
1211 Genève 20
Zwitserland
Deze organisatie komt op voor de rechten van het kind en geeft ondersteuning bij het terughalen van vermiste kinderen.

Begrippen

Nederlandse begrippen

Legaliseren

Hiermee wordt bedoeld dat je een akte (bijvoorbeeld huwelijks- of geboorteakte) laat bekrachtigen door officiële instanties.

Voor een Marokkaanse akte:

1. Ga je met de akte eerst naar het Ministerie van Justitie in Marokko;
2. Daarna ga je naar het Ministerie van Buitenlandse Zaken in Marokko;
3. En als laatste ga je met de akte naar de Nederlandse Ambassade in Marokko (Rabat).

Voor een Nederlandse akte:

1. Ga je eerst met de akte naar het Ministerie van Justitie in Nederland;
2. Daarna ga je naar het Minis-

terie van Buitenlandse Zaken in Nederland;

3. En als laatste ga je met de akte naar de Marokkaanse Ambassade in Nederland.

Je krijgt bij elke instantie een stempel.

Voorlopige voorzieningen

In de periode van een echtscheidingsprocedure kan de rechter voorlopige voorzieningen treffen. Bijvoorbeeld over wie in het huis mag blijven wonen. Dit kan zowel volgens het Marokkaanse als volgens het Nederlandse recht.

Marokkaanse begrippen

Taâddoud az-zawjaat: polygamie

Mudawwanah: Het Marokkaanse wetboek (personen-, familie- en erfrecht)

Sharia: het islamitische recht

Adls: notariële getuigen

Sadaq of Mahr: bruidsschat

Nafaqah: het onderhoud (van het gezin)

Hadanah: het feitelijke gezag (de verzorging)

Wilaya: het juridische gezag (de voogdij over de kinderen)

Tamlik: machtiging

Wali: huwelijksvoogd

Tatliq: echtscheiding

Shikak: duurzame ontwrichting

Niquah: seksuele gemeenschap

Taâa: gehoorzaamheid

Lafif-huwelijk: een huwelijk achteraf. Twaalf moslimgetuigen verklaren dat er al jarenlang als man en vrouw wordt samengewoond.

Samenwerking

In het project Mudawannah werken de volgende organisaties samen:

MVVN

M. van Bouwdijk Bastiaansestr. 60
1054 SP Amsterdam
Nederland
Telefoon: 020-6890584
E-mail: mvvn@xs4all.nl

Vrouwencentrum Zaltbommel

Postbus 342
5300 AH Zaltbommel
Telefoon: 0418-540934 of 512656
E-mail: jokeverkuijlen@chello.nl
Palet, Steunpunt voor multi-

culturele ontwikkeling

Willemstraat 59
5611 HC Eindhoven
5038 EK Tilburg
Telefoon: 013-5321436
E-mail: llazaar@paletweb.nl

Brabants Ondersteunings- instituut Zorg (BOZ)

Willem II-straat 23
5038 BA Tilburg
Telefoon: 013-5352625
E-mail: beat@boznet.nl

Bij de totstandkoming van deze brochure waren tevens twee Bureau's Emancipatiezaken be-

trokken: Amsterdam en 's-Hertogenbosch.

Deze twee organisaties zijn inmiddels opgeheven.

Financiering

De volgende instellingen en organisaties hebben financieel bijgedragen:
Cordaid, gemeente Amsterdam, Haella Stichting, Mama Cash, ministerie van SZW, ministerie van Justitie, Novib, Oranjefonds, Projecten In Nederland (PIN), Provincie N.-Brabant, Provincie N.-Holland, SKaN Fonds en VSB Fonds.